

ka reflexie *Rukopisov* považujú za reprezentatívne, pochádzajúce od rešpektovaných autorít dobovej vedy, a state situované skôr na periférii vedného diskurzu, antológia poukazuje nielen na ciele, ktoré autori svojou prácou sledovali, ale môže byť základom kanonizovaného radu sekundárnych textov venovaných *Rukopisom* v sledovanom období.

Trochu ťažko sa mi pri písaní formulovalo označenie knihy ako publikácie. V tiráži figuruje práve toto slovo; autori ju užšie označujú ako súbor štúdií s komentovanou antológiou. Vzhľadom na tematickú a (viac-menej aj) metodologickú jednotnosť štúdií, ktoré majú charakter kapitol, je možné o knihe hovoriť ako o monografii doplnenej komentovanou antológiou. Ponúka erudovaný vedecký výstup, preto skromnosť autorského kolektívu nie je namieste, zvlášť v čase, kedy sa v publikačnej kategórii „monografia“ čoraz seabavedomejšie udomáčuňujú všetky možné výstupy, ktoré s monografiou nemajú okrem samozvaného označenia nič spoločné. No to je možno skôr rýdzo slovenský problém.

Jana Pácalová

Mgr. Jana Pácalová, PhD.
Ústav slovenskej literatúry SAV
Konventná 13
811 03 Bratislava
SR
Email: pacalovakorekt@gmail.com

KUZMÍKOVÁ, Jana (ed.): LITERATÚRA V KOGNITÍVNYCH SÚVISLOSTIACH. Bratislava : Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014. 152 s.

Koncom roku 2014 vydalo vydavateľstvo Ústavu slovenskej literatúry SAV zaujímavú kolektívnu monografiu *Literatúra v kognitívnych súvislostiach*, ktorá vznikla pod vedením Jany Kuzmíkovej. Uvedená monografia predstavuje zásadný príspevok k súdobým kognitívnym výskumom v literatúre a umení. Už na začiatku je potrebné zdôrazniť, že nejde o mechanický zber atomizovaných textov spätých s tematickou sférou kognitívneho skúmania literatúry a umenia, ale o metodologicky konzekventnú monografiu, ktorá sa snaží teoreticky a analyticky zmapovať postavenie súčasnej kognitívnej vedy vo výskumnej literatúre. Téma monografie je zvolená veľmi aktuálne. Súčasný kognitívnovedný skúmanie povahy ľudskej mysle charakterizuje významný a intenzívne sa rozvíjajúci výskumný program, ako písali vo svojich príspevkoch pre *World Literature Studies* Silvia Gáliková i Jana Kuzmíková.¹ Autori monografie *Literatúra v kognitívnych súvislostiach*,

¹ S. Gáliková: Metafora v kognitívnovednom modelovaní. In: *World Literature Studies*, 2011, vol. 3 (20), no. 3, s. 28 – 40, J. Kuzmíková: Kognitívne súvislosti literárneho procesu. In: *World Literature Studies*, vol. 3 (20), 2011, no. 3, s. 15 – 27.

ku ktorým patria okrem Jany Kuzmíkovej a Silvie Gálikovej aj Lukáš Procháska, Zuzana Fonioková a Róbert Gáfrik, uvedený aspekt zdôrazňujú.

Obsahové zameranie prezentovaných častí monografie teoreticky, ale aj na konkrétnom literárnom materiáli ilustruje skutočnosť, že vďaka kognitívnemu výskumu literatúry „*môže literárna veda prejsť od opisovania literatúry, jej štruktúry, prostriedkov, recepcie i vývinu, k širokospektrálnemu vysvetľovaniu celého literárneho života, a to nielen v kultúrnom kontexte, ale až na úrovni (prírodovednej, expertnej kategorizácie*“ (s. 23). Autori monografie prevzali kognitívnovednú perspektívu a zahrnuli do svojho výskumu také procesy a javy ako vnímanie, čítanie, emócie, pozornosť, pamäť, jazyk, myslenie, obraznosť, vedomie. Monografia je cenným prínosom na tomto poli výskumov. Z obsahového hľadiska je práca štruktúrovaná do siedmich rozsiahlych kapitol. Monografiu otvárajú dve teoreticky dôkladne spracované kapitoly: *Umenie a kognitívne vedy* od Jany Kuzmíkovej a *Význam a funkcia konceptuálnej metafory z perspektívy kognitívnej vedy* od Silvie Gálikovej, ktoré sa hlboko ponárajú do problematiky súčasnej kognitívnej vedy a jej využitia vo výskume literatúry.

Jana Kuzmíková v prvej kapitole *Umenie a kognitívne vedy* podrobne objasňuje, akú pozíciu zastáva umenie v bádaní kognitívnych vied. Venuje teoretickú pozornosť relatívne novému kognitívnovednému spôsobu výskumu literatúry. Ako správne zdôrazňuje, „*posun na platforme kognitívneho vysvetľovania literárnej komunikácie a literárneho procesu nikdy nemohol vzniknúť v rozmedziach ‚autonómnej‘ literárnej vedy, lebo na to jednoducho nemá prostriedky, metodologický aparát*“ (s. 24). Kognitívna veda tieto prostriedky a metodologický aparát poskytuje a Kuzmíková pozorne sleduje vývojovú cestu k súčasnej kognitívnej literárnej vede. Vo svojej koncepcii vychádza z evolučných hypotéz o vzniku (proto)umenia, ontológie umenia, spoločenskej funkcie umenia a literatúry. Sústreďuje sa na súčasný kognitívnovedný prístup, ktorý zdôrazňuje nevedomé procesy mysle. Kľúčovou otázkou pri riešení úlohy umenia v ľudskom svete je metafora, ktorá je taktiež kľúčovým pojmom kognitívnej vedy. Venujúc sa tomuto pojmu, Kuzmíková sa odvoláva na prírodovedné a neurologicky podložené bádania amerického vedca Vilayana S. Ramachandrana. Americký neurológ, známy svojím výskumom a experimentmi v oblasti behaviorálnej neurovedy („*behavioral neuroscience*“) a psychofyziky, svojou sondážou do procesov mozgu, mysle a tela a špeciálne synestézie načrtáva možné evolučné cesty vzniku a fungovania metafory v ľudskej myslí. Autorka sa zameriava na Ramachandranovu kognitívnu teóriu metafory, ktorá odhaľuje biologické a neurologické koreláty činnosti a vnímania človeka. Špecifickosť metafory spočíva, podľa Ramachandrana, v „*hlbokých*“ významoch, výstižnosti a priliehavosti. Americký vedec ju chápe v umeleckých súvislostiach, podobne ako literárny vedec. Kuzmíková sa ďalej venuje viacaspektivnému výskumu metafory v troch základných oblastiach kognitívnovedných prístupov ku skúmaniu umenia a literatúry: na spomenutej neurobiologickej (Ramachandran), reprezentacionalistickej (G. Lakoff, M. Johnson) i intencionálnej úrovni, z čoho je zrejmä interdisciplinárnosť výskumu. Osobitne sa sústreďuje na prieskumy známeho predstaviteľa a priekopníka súčasnej kognitívnej lingvistiky a literárnej vedy G. Lakoffa a najmä na ním a M. Johnsonom vypracovanú originálnu koncepciu metafory. Vysvetľuje základné pojmy Lakoffovej teórie, cituje kognitívnu definíciu metafory – mentálneho vzorca,

základného spôsobu kategorizácie, konceptualizácie a poznania skutočnosti, definuje pojem „konceptuálnej metafory“. V ďalšej časti príspevku sa v podkapitole Z dejín výskumu literárnosti zaoberá aj dejinami literárnej teórie. Ukazuje spätosť medzi kognitívne orientovanou literárnou vedou a viacerými teoretickými školami a smermi, ktoré sa v minulosti snažili o objasnenie fenoménu literárnosti a umeleckosti, smerujúc k porozumeniu subjektu, zohľadneniu povahy poznávaného aj poznávajúceho (Kant), intuitívneho poznania (Bergson). Ako inšpiratívnych predchodcov kognitívne orientovaných literárnych vedcov uvádza medzi inými angloamerických analytických filozofov a pragmatistov, Ludwiga Wittgensteina, ruských formalistov, pražských štrukturalistov, psychoanalytikov, Romana Ingardena, recepčných estetikov a ďalších. Autorka pozorne sleduje vo vývoji literárnej vedy 20. storočia teoretické školy a smery, ktoré inšpirovali kognitívnu literárnu vedu a súčasný kognitívnovedný výskum. Kognitívna literárna veda pozostáva z niekoľkých relatívne vyčleniteľných disciplín, v rámci ktorých sú možné všetky tri analyzované úrovne kognitívnovedných skúmaní (prírodovedný, reprezentacionálny /experienciálny, intencionálny). V závere autorka stručne predstavuje základné disciplíny kognitívnej literárnej vedy.

Pozoruhodná prvá kapitola od Kuzmíkovej definuje základné a najdôležitejšie okruhy vývoja kognitívnej literárnej vedy, upozorňujúc na jej úlohu a prínos, pretože prináša k interpretáciám chýbajúce vysvetlenia. Precízny diskurz prvého príspevku ponúka čitateľovi široký záber výkladu o disciplíne, ktorá objavuje nový spôsob skúmania literatúry. Autorka uvádza a určuje problémy, na ktoré nadväzujú úvahy a analýzy ďalších autorov monografie. Vďaka tomu vznikol komplexný a komplementárny zväzok. V úvodnej štúdii sa Kuzmíková zameriava na históriu a teóriu súčasnej kognitívnej vedy, určujúc okrem iného aj jej základné výskumné nástroje. Ďalší autori monografie tieto nástroje dopĺňajú a využívajú v konkrétnych analýzach a interpretáciách.

Druhá pozoruhodne teoreticky usporiadaná kapitola monografie pod názvom *Význam a funkcia konceptuálnej metafory z perspektívy kognitívnej vedy*, ktorú pripravila Silvia Gáliková, ďalej vniká do uvedenej problematiky. Autorka sa s dôrazom na detaily venuje kognitívnemu pojmu metafory, podrobne sa sústreďuje na fundamentálny kognitívny mechanizmus – *konceptuálnu metaforu*. Charakterizuje predpoklady, argumenty a dôsledky vyplývajúce z kognitívnovedného prístupu k metaforickosti bežného a filozofického jazyka. V časti *Metafora (nielen) v jazyku bežnej skúsenosti* autorka rieši otázku týkajúcu sa konceptualizácie v každodennom/bežnom živote. Venuje sa problému chápania statusu metafory a metaforického jazyka, funkcie metafory, významnej role konceptuálnych metafor pri štruktúrovaní uvažovania, skúsenosti a každodenného jazyka. Ďalej podrobne skúma kognitívne tézy o zásadnej spätosti pojmov a rozumu s telom a telesnosťou i otázky imaginatívnych procesov, metafory, metonymie, prototypov, mentálnych priestorov pre konceptualizáciu a rozum. Spracováva typy metafor (podľa Lakoffa a Johnsona), ilustruje príklady pre orientačnú metaforu hore-dolu, ontologickú metaforu (príklady personifikácie) a štrukturálnu metaforu. V podkapitole *Realita primárnej metafory* sa predovšetkým sústreďuje na *integrovanú teóriu primárnej metafory* G. Lakoffa a M. Johnsona a jej štyri komponenty: Johnsonovu teóriu spájania v priebehu učenia, Gradyho teóriu primárnej metafory, Narayananovu neurálnu teóriu metafory a Faucon-

nier-Turnerovu teóriu konceptuálneho miešania (*blending*) (s. 39). Podkapitola predstavuje základné stupne vo vývine konceptuálnej metafory a podáva analýzu základnej štruktúry metaforického systému vnútornej skúsenosti A. Lakoffa a M. Beckera, či základné komponenty danej štruktúry, sústreďujúce sa na metaforu Subjekt – Ja. Všestranná analýza vzniku, štruktúry a funkcie metafory prehľbuje súvisiace základné tézy z prvej kapitoly monografie. Ako upozorňuje Gáliková, význam konceptuálnej metafory je pre kognitívnu vedu, filozofiu a literatúru nespochybniteľný. Kognitívna veda ako taká prináša novú perspektívu, siaha k riešeniu praktických problémov každodenného života. Tézy o vtelesnenosti mysle, prevahe nevedomého v myslení a metaforickej povahe abstraktných pojmov znovu otvárajú základné filozofické otázky (s. 46). V závere Gáliková upozorňuje na existenciu styčných plôch medzi kognitívnu vedou a literárnou teóriou, na primárne danú prirodzenú ukotvenosťou mysle, jazyka a ich produktov. Prínos kognitívnej vedy vo vzťahu ku štúdiu literatúry (umenia) vidí: v nazeraní tradičných prostriedkov poetiky ako dvojdielných štruktúr, a to v zmysle jazykových a textových prostriedkov výstavby významu a kognitívnych, mentálnych rámcov, ktoré dané prostriedky umožňujú; v skúmaní recipročného vzťahu literárneho (umeleckého) diela a recipienta; v zdôrazňovaní spoločných črt medzi literatúrou a každodennými modelmi správania; v uplatňovaní novej optiky na známe fenomény, ako napríklad význam, metafora, príbeh (s. 48).

Kapitola Silvie Gálikovej *Význam a funkcia konceptuálnej metafory z perspektívy kognitívnej vedy* a kapitola Jany Kuzmíkovej *Umenie a kognitívne vedy* sa navzájom dopĺňajú a tvoria komplementárny celok z hľadiska teoretického spracovania problematiky súčasnej kognitívnej vedy i jej použitia v literárnej vede. Komplementárne prezentovaná teória vniká do podstaty primárnych východísk kognitívnej vedy.

Po tomto dôkladnom a obširnom teoretickom výklade v ďalších kapitolách od Lukáša Prochášku (*Konceptuálne metafory mysle a Alicia v krajine zázrakov*), Zuzany Foniokovej (*V zemi príbehů Grahama Swifta*), Róberta Gáfrika (*Emocionálne pôsobenie literatúry – znázornené na príklade Kafkovej poviedky Ortiel*) a opäť Jany Kuzmíkovej (*Dielo Františka Švantnera v kognitívnych súvislostiach*) nasleduje prehĺbené praktické uplatnenie zamerané na kognitívnu analýzu a interpretáciu vybraných literárnych diel.

V prvom interpretačne orientovanom texte Lukáš Procháška pracuje so skôr vysvetleným kognitívnym chápaním konceptuálnej metafory, používajúc teoretické pojmy G. Lakoffa a M. Johnsona. Analýzu metafory podľa kognitívnej vedy predstavuje na príklade diela *Alicia v krajine zázrakov* od Lewisa Carrolla. Výber textu nie je náhodný. Dielo, ktoré sa v literatúre považuje za klasické, je, ako zdôrazňuje autor, bohatou zbierkou metafor, ktoré čitatelia bežne chápu ako hru so slovami či dvojsmysly alebo paradoxy (s. 56). *Alicia v krajine zázrakov* je umeleckou hrou s viacvýznamovosťou. Vo svojom príspevku Procháška demonštruje na konkrétnych príkladoch ako funguje konceptuálna metafora, ukazuje jej široké pole pôsobnosti, vysvetľuje, ako pracuje komplexná metafora a načrtáva ďalšie filozofické dôsledky, ktoré toto skúmanie prináša. V časti *Ja a druhé Ja* sa autor zaoberá konceptom Ja (Self), nadväzujúc na predchádzajúce časti monografie. Analyzuje komplexný koncept Ja založený na niekoľkých primárnych metaforách, ktoré interpretuje. Analyzuje priestorové (lokačné) metafory, ktoré vychádzajú zo základnej ľudskej skúsenosti vnímania priestoru, koncept uzavretého priestoru Ja (vnútorný subjek-

tívny priestor Ja), koncept vonkajšieho priestoru (vonkajší objektívny priestor Ja). Predstavené metafory kombinuje s konceptom spoločenského Ja, ktorý umožňuje vzťah k Ja z pozície inej osoby. Koncept osoby interpretuje v súvislosti s Ja, a neskôr v spojení s postavou, veľkosťou tela (koncept Ja ako tela) a zároveň Ja ako identity. Autor prezentuje prácu Carrolla s niekoľkými konceptmi Ja, ktoré obmieňal, aby dosiahol paradoxné situácie. Procháska sa tiež venuje problematike metafory v preklade a kultúrnym odlišnostiam v konceptoch. Zaujíma ho, ako sa prekladajú jednotlivé metaforické výrazy, ktoré nie sú v slovenskom jazyku bežné. Vysvetľuje rozdiely, porovnáva preklady s originálom, používajúc z teoretického hľadiska metaforu nádoby, ktorá podľa kognitívneho hľadiska štruktúruje koncept mysle. Analýza a interpretácia originálu v tomto prípade umožňuje zachytenie rozdielov v jazyku.

Ďalší text od Zuzany Foniokovej čitateľa teoreticky pripravuje na analýzu a interpretáciu diela Grahama Swiftha *Země vod*, ktorá nasleduje v ďalšej kapitole. Teoretický text od Foniokovej prezentuje cenné prehĺbenie výskumu o koncepte Ja (Self), naratívnej koncepcie ľudskej identity a úlohy príbehu pri jej vytváraní. Autorka nadväzuje na výskumy a styčné body medzi súčasnou kognitívnou naratológiou a kognitívnou psychológiou, najmä na koncepcie identity ako životného príbehu v prácach McAdamsa, Brunera, Eakina a Lindeovej. V časti *Identita jako příběh* dôkladne objasňuje dôležité pojmy spojené s identitou a načrtáva význam rozprávania pre ľudskú identitu. Ďalej skúma autobiografické rozprávanie, v ktorom rozlišuje niekoľko typov podľa miery verejnosti príbehu. Charakterizuje typy autobiografického rozprávania, dotýka sa zaujímavého problému webových autobiografií, blogov atď. a vplyvu internetu na identitu. V podkapitole *Využití vzpomínek při formování identity* sa venuje problematike spomienok, ktoré tvoria základ našich príbehov o sebe samých. Nadväzujúc na poznatky kognitívnych vedcov (Schacter, Bartlett), Fonioková poukazuje na to, že spomienky nie sú trvalo uložené dáta ani presné odtlačky udalostí a sú záznamami prežívania udalostí, ovplyvnené schémami, ktoré si jedinec vytvoril na základe predchádzajúcich skúseností a súčasných vedomostí. Tieto schémy podľa Schactera určujú, čo a v akej podobe si z konkrétneho zážitku človek uloží do pamäti (s. 81). Pre otázku identity je tiež významné, ako zdôrazňuje Birke, že nám tieto schémy napomáhajú udržiavať kontinuitu medzi minulosťou a prítomnosťou, umožňujú spracovávať nové dáta s využitím starších informácií (s. 81). Ďalšia časť Foniokovej štúdie sa zameriava na vplyv kultúry na príbehy identity, ktoré vznikajú v spoločenskom kontexte, v interakcii s druhými ľuďmi. Upozorňuje na kultúrne prostredie, spoločenské konvencie, ktoré majú zásadný vplyv na sebanaratívy aj na to, že pri vytváraní naratívnej identity sme usmerňovaní normatívnymi modelmi osobnosti, ktoré sú dané kultúrne. Kultúrne modely, ktoré usmerňujú konštrukcie sebaaponímania, sú úzko späté s ľudovou psychológiou (*folk psychology*) (s. 84). Ľudová psychológia, o čom píše v prvej kapitole aj J. Kuzmíková, odlišuje kultúru od kultúry, spoluurčuje, akým spôsobom konštruujeme svoje Ja. Tu sa autorka dostáva k otázke dominantnej koncepcie osobnosti, ktorá hovorí o normatívnych modeloch osobnosti založených na príbehoch dominantnej skupiny, ktorá privileguje určité typy sebanaratívov. Ďalším aspektom pôsobenia kultúry na sebanaratívy je, ako zdôrazňuje autorka, vplyv jazyka. Rôzne jazyky štruktúrujú realitu odlišne a poskytujú rozdielne možnosti vyjadrenia myšlienok. Jazyk pri nara-

tívnej konštrukcii identity hrá dôležitú úlohu. Ako upozorňuje v zhode s Brunerom, sebanaratívy sú ovplyvnené aj vlastnosťami samotnej formy rozprávania (s. 87). V časti *Výpravč vs. postava* sa Fonioková pokúša obohatiť pohľad na problém naratívnej identity využitím kategórií teórie rozprávania a prepojením s témami kognitívnej naratológie. Prepracúva vybrané naratologické kategórie (rozprávajúceho a rozprávaneho Ja, nespoľahlivého rozprávača), ktoré môžu obohatiť pohľad na životné príbehy a výskum autobiografie. Nadväzujú na kognitívnych naratológov (D. Herman, L. Zunshine, A. Palmer), venuje autorka pozornosť spôsobu, akým fungujú príbehy a ako ich čítame. Posledným faktorom, na ktorý upozorňuje a ktorý určuje čítanie fikcií a konštruuje identitu Ja, je dominantné rozprávanie v kultúre (*master narratives, masterplots* – H. P. Abbott). Analýza procesu utvárania naratívnej identity poukazuje na významnú úlohu niekoľkých faktorov. Ako zdôrazňuje autorka, súčasné poznatky kognitívnej naratológie dávajú úvahám o naratívnej identite mnoho nových impulzov a vzhľadom na dynamický vývoj tejto disciplíny možno očakávať, že výskum naratívnej identity sa bude ďalej prehĺbovať.

Výborný teoretický text od Foniokovej, prehlbujúci problematiku mysle v literatúre, je doplnením problémových jadier v kapitolách od Kuzmíkovej a Gálikovej. Texty vytvárajú súvislosti, ktoré prehlbujú porozumenie a pochopenie kognitívnej problematiky.

Konkrétne uplatnenie teoretických úvah ponúka Zuzana Fonioková v pridruženej kapitole. Analýza románu *Země vod* je zameraná na tému všadeprítomnosti a nevyhnutnosti príbehov. Fonioková sa zaoberá otázkou významu histórie, jej vzťahu k fikcii a hovoreným príbehom a nabáda k pohľadu na dejiny ako naratívny konštrukt. Prvá časť kapitoly objasňuje spôsob, akým román spochybňuje tradičný rozdiel medzi históriou a fikciou, druhá časť prináša rozbor prostriedkov, ktorými román komentuje aj inscenuje nenahraditeľnosť príbehov v ľudskom živote.

Od teórie k literárnej analýze a interpretácii prechádza aj Robert Gáfrik v nasledujúcej kapitole. Autor sa podrobne, teoreticky i prakticky, venuje kognitívnemu výskumu, a presnejšie kognitívnej stránke prežívania a kognitívnej teórii emócií v prepojení na literatúru. Objasňuje vzťah medzi literatúrou a emóciami, sústreďujúc sa na teórie emócií (napr. od Stuchlíkovej). Dáva vysvetlenie samotného klasifikačného pojmu „emócia“ podľa významnej poľskej jazykovedkyne Anny Wierzbickej (s. 111). V ďalších častiach sa sústreďuje na analýzu každodenných a literárnych emócií, skúma emócie v rámci kognitívnej poetiky (podľa R. Tsura, D. Mialla, M. Burkeho, P. C. Hogana), emócie a literárne štruktúry (B. Meyer-Sickendiek, Averill, Nunleyová, Hogan), kódovanie emócií v literárnom texte a metódu rekonštrukcie emócií (podľa S. Winkoovej). Autor pripravuje čitateľa na nasledovnú interpretáciu Kafkovej prózy *Ortieľ*. V interpretačnom závere má autor za cieľ tematizovať a rozoberať emócie na mnohých miestach textu.

Monografiu uzatvára analytická kapitola *Dielo Františka Švantnera v kognitívnych súvislostiach* od zostavovateľky Jany Kuzmíkovej. Autorka prezentuje kognitívnu analýzu textu na príklade prózy Františka Švantnera. V cennom výklade sa koncentruje na náladové situácie, širokú škálu emócií a afektov, ktoré obsahuje Švanterovo dielo. Autorka pri rozbere Švantnerovej tvorby a zhodnotení jej recepcie úspešne používa teoretické poznatky súčasnej kognitívnej vedy. Výborný text, v ktorom sa prejavuje zrelý pohľad na

problémy prezentované v celej publikácii, pokračuje tiež v užšom švantnerologickom výskume autorky, ktorý predstavila vo svojich skorších vedeckých prácach ako autorka – *František Švantner. V zákulisí naturizmu* (2000) – alebo editorka a spoluautorka – *František Švantner. Život a dielo* (2012).²

Na záver treba zdôrazniť, že predložená monografia je výsledkom rozsiahlych a prehĺbených kognitívnych výskumov a predstavuje ich nové zaujímavé aspekty v kognitívnom skúmaní literatúry. Premyslená koncepcia, cieľavedomá metóda, obsahová štruktúra, vysoká úroveň analýz a interpretácií, využitie informačných zdrojov (literatúry a ostatných prameňov), všetky formálne a obsahové aspekty ustanovujú hodnotné vedecké dielo. Skúmaná téma je výsostne aktuálna a jej spracovanie vychádza zo širokého rozsahu preštudovaných novších a najnovších, najmä zahraničných vedeckých a odborných prameňov. Monografia prostredníctvom teoretickej časti úspešne naplňa zámer poskytnúť čitateľovi široký a celostný obraz o súčasnom stave problematiky. Vedeckým prínosom monografie sú rovnako analytické a interpretačné časti sústreďujúce sa na konkrétny literárny materiál. Výsledky a závery práce poskytujú podnety, ktoré možno úspešne využiť v ďalšom skúmaní literatúry.

Marta Buczek

Dr. Marta Buczek
Uniwersytet Śląski
Instytut Filologii Słowiańskiej
ul. Bankowa 12
40-007 Katowice
Poľsko
e-mail: m.buczek@interia.pl

² J. Kuzmíková: *František Švantner. V zákulisí naturizmu*. Bratislava : Veda, 2000; Eadem: K problematike vedomia v tvorbe Františka Švantnera. In: *František Švantner. Život a dielo*. Ed. Jana Kuzmíková. Bratislava : Ústav slovenskej literatúry SAV, 2012, s. 23 – 41.